

Враховуючи кризову ситуацію, що доволі суттєво відбивається негативом на економіці країни, стає очевидним накопичення фінансового боргу різних суб'єктів господарювання перед банками та неповернення отриманих кредитних ресурсів. З метою уникнення погашення кредиторської заборгованості перед банками позичальники-боржники можуть використовувати різноманітні правові заходи. Наслідком зазначених подій стали численні і тривалі судові процеси, які заподіяли значних збитків, як для банків, так і для позичальників.

Дуже поширеними на даний час є суперечки про правомірність видачі Банками кредитів в іноземній валюті без отримання окремої індивідуальної ліцензії.

Як приклад можна розглянути таку ситуацію з практики. У вересні 2007 року між Позичальником та Банком було укладено договір про надання кредиту на придбання автомобіля в розмірі 29 406 дол. США. За кредитним договором Банк надав грошові кошти (кредит) Позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник, ознайомившись з умовами договору зобов'язався повернути кредит та сплатити проценти.

У квітні 2011 року Позичальник звернувся до Суду з позовом про визнання кредитного договору недійсним, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що Банк не мав права надавати кредит в іноземній валюті. Проте відповідно до Цивільного кодексу України сторони можуть визначити грошовий еквівалент зобов'язання в іноземній валюті.

Враховуючи дану обставину також необхідно звернути увагу і на те, що Позичальник підписуючи кредитний договір, висловлює свою згоду на виконання усіх умов кредитного договору. Тобто з впевненістю можна сказати, що позичальник погодився саме з визначенням валюти кредиту в іноземній валюті.

Законодавством передбачено, що уповноважені банки на підставі банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення операцій з валютними цінностями мають право здійснювати операції з надання кредитів в іноземній валюті без отримання індивідуальної ліцензії.

Враховуючи вищевикладене, Суд вирішив позов Позичальника до Банку про визнання недійсним кредитного договору залишити без задоволення. Це не поодинокі випадки звернення Позичальників до суду про визнання кредитного договору недійсним з підстав видачі кредитів в іноземній валюті.

Аналізуючи дану ситуацію можна зробити висновок, що позичальники-боржники використовуючи різні правові заходи сподіваються затягнути процес та уникнути погашення заборгованості.

РІШЕННЯ
іменем України

20.01.2012 року Голосіївський районний суд м. Києва у складі:
головуючого судді
при секретарі

розглянувши у відкритому судовому засіданні в приміщенні суду в м. Києві цивільну справу за позовом ОСОБА_1 до Публічного акціонерного товариства "ОТП Банк" про визнання недійсним кредитного договору, -

в с т а н о в и в:

у квітні 2011 року ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом до ПАТ «ОТП Банк» про визнання недійсним кредитного договору.

В обґрунтування своїх позовних вимог зазначив, що 10.09.2007 між ним та ЗАТ «ОТП Банк», правонаступником якого є відповідач, було укладено кредитний договір №

, відповідно до умов якого відповідач надав йому кредит на придбання автомобілю в сумі доларів США з процентною ставкою за користування кредитом в розмірі % та кінцевим строком повернення кредиту ..

Посилаючись на те, що відповідачем порушено вимоги чинного законодавства, оскільки кредит було видано в іноземній валюті без наявності на те індивідуальної ліцензії, відповідачем при укладанні договору не надано йому інформації про умови кредитування, як те передбачено ЗУ «Про захист прав споживачів», «Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту», які затверджені Постановою національного банку України від 10.05.2007, та як саме буде здійснюватися видача кредитних коштів, просить визнати укладений між ним та відповідачем кредитний договір недійсним.

Представник позивача-ОСОБА_3. в судовому засіданні позовні вимоги підтримав у повному обсязі, та просив їх задовольнити.

Представник відповідача – проти позову заперечила, посилаючись на письмові заперечення, та просила залишити його без задоволення.

Заслухавши пояснення представників та дослідивши матеріали справи, суд вважає, що позов задоволенню не підлягає з таких підстав.

В судовому засіданні встановлено, що 10.09.2007 між позивачем та ЗАТ «ОТП Банк», правонаступником якого є відповідач, було укладено кредитний договір №

відповідно до умов якого відповідач надав йому кредит на придбання автомобілю в сумі доларів США з процентною ставкою за користування кредитом в розмірі та кінцевим строком повернення кредиту 10.09.2012.

Статтею 99 Конституції України встановлено, що грошовою одиницею України є гривня. При цьому Основний закон держави не встановлює якихось обмежень щодо можливості використання в Україні грошових одиниць іноземних держав.

Відповідно до ст. 192 ЦК України іноземна валюта може використовуватися в Україні у випадках і в порядку, встановлених законом. Тобто, відповідно до законодавства гривня має статус універсального платіжного засобу, який без обмежень приймається на всій території України, однак у той же час обіг іноземної валюти обумовлений вимогами спеціального законодавства України.

Основним законодавчим актом, який регулює правовідносини у сфері валютного регулювання і валютного контролю є Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю»(далі –Декрет КМУ).

Статтею 1054 ЦК України передбачено, що за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

При цьому згідно зі ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність»кошти – це гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент. Статті 47 і 49 цього Закону визначають операції банків із розміщення залучених коштів від свого імені, на власний ризик як кредитні операції, незалежно від виду валюти, яка використовується. Вказані операції здійснюються на підставі банківської ліцензії та письмового дозволу.

Відповідно до ст. 5 Декрету КМУ операції з валютними цінностями здійснюються на підставі генеральних та індивідуальних ліцензій Національного банку України. Операції з валютними цінностями банки мають право здійснювати на підставі генеральної ліцензії на здійснення операцій з валютними цінностями відповідно до п. 2 ст. 5 цього ж Декрету.

Відповідно до п. 2.3 Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій, що затверджене Постановою Правління НБУ № 275 від 17.07.2001 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 21.08.2001 за №730/5921) за наявності банківської ліцензії та за умови отримання письмового дозволу Національного банку України банки мають право здійснювати операції з валютними цінностями, серед яких:

- неторговельні операції з валютними цінностями;
- операції з готівковою іноземною валютою (купівля, продаж, обмін), що здійснюються в пунктах обміну іноземної валюти, які працюють на підставі укладених банками агентських договорів з юридичними особами-резидентами;
- ведення рахунків клієнтів (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України;
- залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;
- залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;
- інші операції з валютними цінностями на валютному ринку України.

З наведеного вбачається, що уповноважені банки на підставі банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення операцій з валютними цінностями мають право здійснювати операції з надання кредитів в іноземній валюті, а тому, враховуючи наявність у відповідача банківської ліцензії та письмового дозволу, його дії щодо видачі валютного кредиту є законними.

Щодо вимог підпункту «в»п. 4 ст. 5 Декрету КМУ, який передбачає наявність індивідуальної ліцензії на надання і одержання резидентами кредитів в іноземній валюті, якщо терміни і суми таких кредитів перевищують встановлені законодавством межі, то на сьогодні законодавець не визначив межі термінів і сум надання або одержання кредитів в іноземній валюті.

За вказаних вище обставин та за відсутності нормативних умов для застосування індивідуального ліцензування щодо вказаних вище операцій, єдиною правовою підставою для здійснення банками кредитування в іноземній валюті згідно з вимогами ст. 5 Декрету КМУ є наявність у банку генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій, отриманої у встановленому порядку.

Крім того, обґрунтовуючи позовні вимоги, позивач посилається на те, що зазначений вище договір не містить усіх істотних умов, які відповідно до вимог цивільного законодавства є необхідними для даного виду зобов'язань. Зокрема, оспорюваний договір не містить положень, які регулюють порядок припинення його дії та встановлюють відповідальність відповідача за невиконання або неналежне виконання умов договору.

При вирішенні питання про визнання кредитного договору недійсним суд враховує вимоги законодавства, що стосуються чинності кредитного договору. Вони встановлені як ЦК України (ст.ст. 1048-1052, 1054), так і Законом України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг". Зокрема, це:

- досягнення сторонами згоди з усіх істотних умов договору: мета, сума і строк кредиту; умови і порядок його видачі та погашення; види (способи) забезпечення зобов'язань позичальника; відсоткові ставки; порядок плати за кредит; порядок зміни та припинення дії договору; відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання умов договору;

- кредитний договір має укладатись обов'язково у письмовій формі, причому недодержання письмової форми тягне його нікчемність та не створює ніяких правових наслідків, окрім тих, що пов'язані з його нікчемністю;

- сторони кредитного договору повинні мати необхідний обсяг цивільної дієздатності;

- волевиявлення сторін має бути вільним і відповідати їхній внутрішній волі.

Як вбачається зі змісту оспорюваного правочину, його положеннями визначені усі істотні умови, додержано його письмової форми, а підписанням договору, без будь-яких застережень чи незгоди з його умовами, сторони підтвердили відповідність волевиявлення їхній внутрішній волі. Відсутність серед положень договору умов, які б передбачали відповідальність банку за невиконання або неналежне виконання зобов'язання, а також встановлювали б додаткові підстави припинення його дії, ніж ті, що визначені законом, не свідчить про недійсність вказаного правочину з огляду на правила Глави 16 ЦК України.

Крім того, як вбачається з матеріалів справи, зокрема з анкети-заяви, яку було заповнено позивачем 02.08.2007 та передувало укладанню договору, позивач її підписанням, а також підписанням інформаційного листка та додатку до нього підтвердив, що Банк надав йому в письмовій формі та в повному об'ємі інформацію, передбачену Законом України "Про захист прав споживачів".

Доводи позивача про те, що він сам не міг передбачити зміну курсу валют, напроти відповідач запевнив його у стабільності національної валюти, є такими, що не відповідають приписам чинного законодавства, а відтак не можуть бути взяті судом до уваги, оскільки діючим законодавством не передбачений стабільний курс долара США до національної валюти – гривні. Зростання курсу долара США - валюти кредиту, за загальним правилом, саме по собі не є підставою для визнання кредитного договору недійсним, оскільки у позичальника існувала можливість передбачити в момент укладення договору зміни курсу гривні по відношенню до долара США, виходячи з динаміки зміни курсів валют з моменту введення в обіг національної валюти - гривні та її девальвації й можливість отримання кредиту в національній валюті. Стабільність курсу гривні до іноземних валют законодавчо не закріплено. Таким чином, при укладенні кредитного договору в іноземній валюті та беручи на себе певні обов'язки щодо погашення цього кредиту саме в доларах США сторони за договором усвідомлювали, що курс національної валюти України до долару США не є незмінним,

та те що зміна цього курсу можливо настане, а тому позивач повинен був передбачити та врахувати підвищення валютного ризику за кредитним договором.

Відповідно до ст. 60 ЦПК України кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень.

Враховуючи викладене, суд, оцінюючи зібрані по справі докази, дійшов висновку, що позивач не довів тих обставин, на які посилався, як на підставу своїх позовних вимог.

Керуючись ст. 99 Конституції України, Законом України "Про банки і банківську діяльність", Декретом Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", Положенням про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій, що затверджене Постановою Правління НБУ № 275 від 17.07.2001, ст.ст. 192, 524, 533, 1054, 1056-1 ЦК України та ст.ст. 57-60, 212-215 ЦПК України, суд, -

в и р і ш и в:

позов ОСОБА_1 до Публічного акціонерного товариства "ОТП Банк" про визнання недійсним кредитного договору залишити без задоволення.

Апеляційну скаргу на рішення суду може бути подано до Апеляційного суду м. Києва через Голосіївський районний суд м. Києва протягом десяти днів з дня його проголошення. Особи, які брали участь у справі, але не були присутні в судовому засіданні під час проголошення судового рішення, можуть подати апеляційну скаргу протягом десяти днів з дня отримання копії цього рішення.

Суддя